

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
27007958	CPI Luís Díaz Moreno	Baralla	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación infantil	Descubrimiento e exploración da contorna	4º Inf.	8	280

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	4
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	6
4.1. Concrecións metodolóxicas	15
4.2. Materiais e recursos didácticos	15
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	16
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	16
6. Medidas de atención á diversidade	17
7.1. Concreción dos elementos transversais	17
7.2. Actividades complementarias	18
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	19
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	19
9. Outros apartados	19

1. Introducción

A programación da área de Descubrimiento e Exploración da Contorna recolle os elementos curriculares que se traballarán ao longo do curso de 4º de EI co fin máximo de promover nas nenas e nenos o proceso de descubrimento, comprensión, observación e exploración dos elementos físicos, naturais e sociais da contorna, concebida como un elemento provocador de emocións e sorpresas, tratando de que, xunto co seu progresivo coñecemento, as nenas e os nenos adopten e desenvolvan actitudes de respecto e valoración sobre a necesidade de coidala e de protexela, de cara a percibir a contorna como un todo integrado. Por todo isto, potenciarase a curiosidade infantil cara á contorna e estimularase unha disposición activa cara ó seu coñecemento, propiciando a evolución desde o plano individual cara ó colectivo.

Consideramos fundamental respetar o principio de globalización da acción e das aprendizaxes, para que esta área adquira sentido desde a complementariedade coas outras dúas. Desenvolvarase a través da realización de unidades didácticas formadas por situacións de aprendizaxe (retos, tarefas, actividades e exercicios) onde se poñan en práctica habilidades e capacidades relacionadas coas tres áreas curriculares.

Para levar a cabo unha concreción dos elementos curriculares que irán en cada unidade adaptable a diferentes realidades de aula, establecemos categorías xerais que actuarán coma referencia para os centros de interese que cada mestra ou mestre escollerá, pero sempre tendo en conta os intereses das nenas e nenos.

A temporalización das unidades proposta é orientativa e poderá ser modificada en función das realidades educativas de cada persoa mestra. Programaremos dúas unidades didácticas en cada trimestre, e unha unidade transversal que se desenvolverá ao longo de todo o curso onde se traballarán de forma reiterativa aspectos moi concretos relacionados coa área e que complementará o traballado nas outras unidades.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Identificar as características de materiais, obxectos e coleccións e establecer relacións entre eles, mediante a exploración, a manipulación sensorial, o manexo de ferramentas sinxelas e o desenvolvendo das destrezas lóxico-matemática para descubrir e crear unha idea cada vez máis complexa do mundo.	1	1				1		
OBX2 - Desenvolver, de maneira progresiva, os procedementos do método científico e as destrezas do pensamento computacional, a través de procesos de observación e manipulación de obxectos, para iniciarse na interpretación da contorna e responder de forma creativa ás situacións e aos retos que se presenten.	1	1			1			
OBX3 - Recoñecer elementos e fenómenos da natureza amosando interese polos hábitos que inciden sobre ela para apreciar a importancia do uso sostible, o coidado e a conservación da contorna na vida das persoas.	1		1				1	1
OBX4 - Identificar as características e funcións dos grupos e organizacións da comunidade, apreciando algúns elementos significativos propios da cultura galega como base para a construción da identidade social desde o coñecemento e a valoración das particularidades do mundo circundante.	1			1				

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Aprendizaxe continua	<p>Esta unidade traballarase de xeito transversal durante todo o curso e complementará as outras unidades. Aquí atoparemos actividades relacionadas coas linguaxes coma medio de comunicación (assembleas, buscas de información, uso de medios dixitais) de expresión (conciencia fonolóxica, emprego de diferentes soportes) e de relación social (pautas de convivencia, autoregulación emocional...).</p> <p>Recollerá tamén as actividades iniciais de acollida do alumnado xa que é a súa primeira incorporación no centro e na aula. Incluirase aquí o período de adaptación que se ten que realizar neste curso e tamén todas aquelas actividades que realizaremos posteriormente de presentación de novos integrantes da clase, novos espazos, de dinámicas de cohesión de grupo, elaboración das normas da clase en gran grupo, etc...</p>	40	X	X	X
2	Chegamos ao cole	<p>Nesta unidade pretendemos que o alumnado, por un lado descubra as dependencias da escola, os espazos da clase, as persoas que foran parte dela, que empecen a desenvolverse con progresiva autonomía, que se relacionen cos demais e participen nas actividades escolares, e por outra parte que descubra o seu propio corpo, as súas funcións, singularidades, diversidade persoal, igualdade de xénero, expresión de emocións... Centraremos na exploración activa do corpo relacionando o movemento coa expresividade tanto corporal coma oral, iniciando o coñecemento de vocabulario relacionado coas emocións así como a expresión de sentimentos para favorecer o aumento do seu repertorio comunicativo. Iniciaremos ao alumnado no coñecemento e reprodución de cantigas, xogos de palabras, identificación de elementos de imaxes... sempre de forma activa, lúdica e manipulativa.</p>	40	X		
3	A miña casa	<p>Esta unidade pretende por unha parte desenvolver actitudes de respecto e valoración cara á familia, así como a participación e colaboración nas tarefas da casa evitando calquera estereotipo de xénero e promovendo a igualdade de tódolos membros. A través da investigación, empregando diferentes ferramentas tecnolóxicas e dixitais e da observación, o alumnado descubrirá outros tipos de vivendas: iglús, pallozas...</p> <p>Coa observación directa da contorna descubrirá os cambios que se producen coa chegada do outono. Coa recollida de materiais da saída pola contorna (follas,</p>	40	X		

UD	Título	Descrición	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
3	A miña casa	castañas, cogomelos, etc) e outros produtos aportados pola familia construiremos o mural do outono fomentando a creatividade e a expresión persoal de cada neno e nena.	40	X		
4	As rúas do meu pobo	Esta unidade adicámola a coñecer o seu pobo, a súa cultura, os edificios máis importantes, os establecementos e os produtos que ofrecen, as profesións das persoas que traballan neles, a praza, os parques e o río. Levaranse a cabo propostas centradas en actividades de observación directa a través de saídas polo pobo e de descubrimento, onde iniciaremos ao alumnado na busca de información, recopilación e interpretación da mesma, sempre empregando diferentes formatos e soportes e favorecendo a accesibilidade de todo o noso alumnado. Con esta información realizaremos sinxelas producións en ambas linguas oficiais. Nesta unidade tamén faremos unha primeira aproximación ao inverno. Mediante a observación directa o alumnado descubrirá aspectos desta estación: cambios que se producen na contorna, o frío, a roupa...	40		X	
5	A auga	Nesta unidade traballaremos un tema de gran interese para o alumnado de 4º E.I.: a auga. Realizaremos actividades relacionadas importancia da importancia da auga para os seres vivos, que coñezan os diferentes estados nos que se pode atopar, os animais que poden vivir nela e os medios de transporte mariños. Insistiremos na necesidade de facer un uso responsable deste recurso e abordaremos profesións como: pescadores/as, mergulladores/as, bombeiros... Aproveitando os cambios de estado da auga investigaremos e observaremos os cambios atmosféricos propios do inverno: a neve, a xeadas, o frío... así como tamén a experimentación de pintar con xeo. As actividades que primarán nesta unidade serán de adquisición de novo vocabulario nas dúas linguas oficiais, comprensión dos pasos para levar a cabo diferentes accións, a descrición de procesos e fenómenos naturais...	40		X	
6	A horta e o xardín	Nesta unidade traballaremos actividades relacionadas coa realidade do mundo vexetal, xa sexa a través do coñecemento dos principais elementos da natureza, a través de experiencias divertidas e prácticas traballando na horta, descubrindo aspectos da agricultura ou observando os cambios que teñen lugar coa chegada da primavera e descubrindo como inflúen nas plantas As actividades que primarán nesta unidade serán de adquisición de novo vocabulario, comprensión dos pasos para levar a cabo diferentes accións, a descrición de procesos e fenómenos naturais...	40			X

UD	Título	Descrición	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
6	A horta e o xardín	Faremos saídas pola contorna para observar os cambios da primavera: nacen as follas, as flores e plántanse as hortas..	40			X
7	Os nosos animais	Nesta unidade incluímos actividades adicadas a realidade do mundo animal. Estudiaremos os animais da localidade domésticos e salvaxes, as súas características, o seu hábitat e a súa relación cos seres humanos. As actividades que primarán nesta unidade serán de adquisición de novo vocabulario asociado, descripción de animais segundo as súas características singulares, así como a descripción do seu hábitat, participación en actividades de elaboración de información relacionada co tema, fomentar o respecto cara a eles... Partindo dos coñecementos previos buscaremos información empregando diferentes formatos e soportes e favorecendo a accesibilidade a todo o alumnado.	40			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	Aprendizaxe continua	40

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.5 - Situarse adecuadamente nos espazos habituais, tanto en repouso coma en movemento, aplicando os seus coñecementos acerca das nocións espaciais básicas e xogando co propio corpo e con obxectos.	Sitúase adecuadamente no espazo empregando os conceptos: cerca, lonxe, arriba, abaixo....	TI
CA1.8 - Recoñecer e utilizar as nocións temporais básicas ordenando temporalmente feitos referidos á súa propia vida e accións cotiás.	Coñece e emprega as nocións temporais básicas: onte, hoxe, maña....	
CA2.2 - Xestionar situacións, dificultades, retos ou problemas planificando secuencias de actividades, mostrando interese e iniciativa e colaborando cos seus iguais.	Fai planificacións, con axuda, para resolver retos, dificultades, problemas...	
CA2.3 - Aplicar estratexias para canalizar a frustración ante as dificultades ou os problemas.	Resolve as dificultades e os problemas de forma autónoma empregando extratexias axeitadas	
CA2.8 - Iniciarse en actividades relacionadas coa metodoloxía STEAM como modelo de aprendizaxe activo.	Iniciase en actividades STEAM.	
CA3.6 - Valorar a necesidade de coidar e de respectar os seres vivos.	Amosa interese e respecto polo coidado dos seres vivos.	

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA4.5 - Coñecer e participar en festas, costumes e tradicións, propias e alleas, presentes na contorna gozando e valorándoas como sinais de identidade.	Coñece, participa e valora as tradicións, costumes e festas da súa contorna.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Obxectos e materiais. Interese, curiosidade e actitude de respecto durante a súa exploración. - Construción de nocións espaciais básicas en relación co propio corpo, cos obxectos e coas accións, tanto en repouso coma en movemento. - Adquisición do concepto de tempo nas actividades cotiás e a súa organización: antes-despois, día-noite, estacións, ciclos, calendario... - Modelo de control de variables. Estratexias e técnicas de investigación: ensaio-erro, observación, experimentación, formulación e comprobación de hipóteses, realización de preguntas, manexo e procura en distintas fontes de información. - Estratexias de planificación, organización ou autorregulación de tarefas. Iniciativa na procura de acordos ou consensos na toma de decisións. - Respecto e protección do medio natural. Respecto polo patrimonio cultural presente no medio físico. - Actitudes de respecto cara ás manifestacións culturais da súa contorna próxima.

UD	Título da UD	Duración
2	Chegamos ao cole	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.5 - Situarse adecuadamente nos espazos habituais, tanto en repouso coma en movemento, aplicando os seus coñecementos acerca das nocións espaciais básicas e xogando co propio corpo e con obxectos.	Sitúase adecuadamente no espazo empregando os conceptos: cerca, lonxe, arriba, abaixo....	TI
CA1.8 - Recoñecer e utilizar as nocións temporais básicas ordenando temporalmente feitos referidos á súa propia vida e accións cotiás.	Recoñece e emprega as nocións temporais básicas: onte, hoxe, mañá...	
CA2.1 - Identificar as situacións cotiás nas que é preciso medir e cuantificar utilizando o corpo ou outros materiais e ferramentas para efectuar as medidas.	Recoñece e identifica situacións cotiás onde é necesario facer medidas empregando o corpo e outras ferramentas.	
CA3.2 - Establecer relacións causa-efecto entre o medio natural e social a partir do coñecemento e da observación dalgúns fenómenos naturais e dos elementos patrimoniais presentes no medio físico.	A partir da observación do medio físico establece relacións entre o medio natural e o social.	
CA4.1 - Identificar o núcleo familiar e a escola como os primeiros grupos sociais de pertenza valorando positivamente as relacións afectivas que se establecen e a súa importancia no desenvolvemento persoal.	Identifica a familia e a escola como os seus primeiros grupos sociais e valora a súa importancia para o seu desenvolvemento persoal.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Construción de nocións espaciais básicas en relación co propio corpo, cos obxectos e coas accións, tanto en repouso coma en movemento. - Adquisición do concepto de tempo nas actividades cotiás e a súa organización: antes-despois, día-noite, estacións, ciclos, calendario... - Estratexias para propoñer solucións: creatividade, diálogo, imaxinación e descubrimento. - Os seres vivos e as súas características. - A relación dos seres humanos cos animais. Empatía, coidado e protección dos animais. Respecto dos seus dereitos. - A escola.

UD	Título da UD	Duración
3	A miña casa	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.3 - Identificar e asociar as cantidades cos seus números e grafías nas actividades cotiás empregando o cálculo como fonte de información.	É quen de identificar e asociar cantidades cos números e as grafías : 1, 2 e 3	TI
CA1.5 - Situarse adecuadamente nos espazos habituais, tanto en repouso coma en movemento, aplicando os seus coñecementos acerca das nocións espaciais básicas e xogando co propio corpo e con obxectos.	Sitúase adecuadamente no espazo empregando os conceptos: cerca, lonxe, arriba, abaixo....	
CA1.8 - Recoñecer e utilizar as nocións temporais básicas ordenando temporalmente feitos referidos á súa propia vida e accións cotiás.	Coñece e emprega as nocións temporais básicas: onte, hoxe, mañá...	
CA2.2 - Xestionar situacións, dificultades, retos ou problemas planificando secuencias de actividades, mostrando interese e iniciativa e colaborando cos seus iguais.	Fai planificacións, con axuda, para resolver retos, dificultades, problemas...	
CA3.4 - Descubrir e recoñecer os elementos máis identificativos do patrimonio natural, tanto da contorna coma da comunidade.	Recoñece algún elemento do patrimonio natural da contorna.	
CA4.1 - Identificar o núcleo familiar e a escola como os primeiros grupos sociais de pertenza valorando positivamente as relacións afectivas que se establecen e a súa importancia no desenvolvemento persoal.	Identifica a familia e a escola como os primeiros grupos sociais valorando a súa importancia para o seu desenvolvemento persoal.	
CA4.3 - Recoñecer diferentes modelos familiares mostrando respecto polas diferenzas. Descubrir e identificar os parentescos.	Recoñece e respeta os diferentes modelos familiares. Identifica parentescos: pai, nai, avó , avoa, tío, tía ...	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Uso funcional dos números na vida cotiá. Cantidade, número e grafía. Situacións nas que se fai necesario medir. - Construción de noións espaciais básicas en relación co propio corpo, cos obxectos e coas accións, tanto en repouso coma en movemento. - Adquisición do concepto de tempo nas actividades cotiás e a súa organización: antes-despois, día-noite, estacións, ciclos, calendario... - Estratexias de planificación, organización ou autorregulación de tarefas. Iniciativa na procura de acordos ou consensos na toma de decisións. - Coavaliación do proceso e dos resultados. Achados, verificación e conclusións. - Relacións causa-efecto dos fenómenos naturais e da acción humana sobre o medio: incendios, inundacións, extincións, prácticas non sostibles. - A relación dos seres humanos cos animais. Empatía, coidado e protección dos animais. Respecto dos seus dereitos. - A familia e os distintos modelos familiares. A súa estrutura e os seus membros. - Relacións de parentesco.

UD	Título da UD	Duración
4	As rúas do meu pobo	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.2 - Empregar os cuantificadores básicos máis significativos no contexto do xogo e na interacción coas demais persoas.	Emprega os cuantificadores básicos no xogo e na relación cos demais: máis, menos, igual.	TI
CA1.3 - Identificar e asociar as cantidades cos seus números e grafías nas actividades cotiás empregando o cálculo como fonte de información.	É quen de identificar e asociar cantidades cos números e grafías seguintes: 1, 2 e 3.	
CA1.4 - Recoñecer na súa contorna cotiá elementos xeométricos básicos.	Identifica os elementos xeométricos básicos : cuadrado, círculo e triángulo..	
CA2.1 - Identificar as situacións cotiás nas que é preciso medir e cuantificar utilizando o corpo ou outros materiais e ferramentas para efectuar as medidas.	Recoñece e identifica situacións cotiás onde é necesario facer medidas empregando o corpo e outras ferramentas.	
CA2.7 - Participar en proxectos empregando dinámicas e estruturas cooperativas, compartindo e valorando opinións propias e alleas e expresando conclusións persoais a partir delas.	Participa en proxectos con dinámicas cooperativas aceptando opinións alleas e facendo conclusións.	
CA3.2 - Establecer relacións causa-efecto entre o medio natural e social a partir do coñecemento e da observación dalgúns fenómenos naturais e dos elementos patrimoniais presentes no medio físico.	A partir da observación do medio físico establece relacións entre o medio natural e o social.	
CA3.3 - Identificar elementos naturais imprescindibles na vida das persoas, as súas características e a necesidade de facer un uso responsable deles.	Identifica elementos naturais imprescindibles para a vida humana. Recoñece as súas características e a importancia do seu uso responsable.	

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA3.4 - Descubrir e recoñecer os elementos máis identificativos do patrimonio natural, tanto da contorna coma da comunidade.	Recoñece algún elemento do patrimonio natural da contorna.	
CA4.2 - Valorar a importancia das relacións sociais coas persoas da súa contorna.	Valora as relacións sociais coas persoas da súa contorna.	
CA4.4 - Descubrir as distintas profesións, organizacións e servizos da contorna valorando as súas funcións e a importancia social da súa actividade.	Coñece e valora algunhas as profesións e algúns servizos da contorna.	
CA4.5 - Coñecer e participar en festas, costumes e tradicións, propias e alleas, presentes na contorna gozando e valorándoas como sinais de identidade.	Coñece, participa e valora algunhas das tradicións, costumes e festas da súa contorna.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Identificación das calidades ou atributos dos obxectos. Relacións de orde, correspondencia, clasificación e comparación. - Diferenciación de formas planas e tridimensionais: corpos xeométricos. - Emprego de cuantificadores básicos contextualizados. - Uso funcional dos números na vida cotiá. Cantidade, número e graffa. Situacións nas que se fai necesario medir. - Pautas para a indagación na contorna: interese, respecto, curiosidade, asombro, cuestionamento e desexos de coñecemento. - Estratexias para propoñer solucións: creatividade, diálogo, imaxinación e descubrimento. - Habilidades do pensamento computacional. - Resolución de situacións problemáticas empregando diferentes magnitudes. - Influencia das accións das persoas no medio físico, no patrimonio natural e cultural e no cambio climático. - Relacións causa-efecto dos fenómenos naturais e da acción humana sobre o medio: incendios, inundacións, extincións, prácticas non sostibles. - Identificación de fenómenos naturais: identificación e repercusión na vida das persoas. - Respecto e protección do medio natural. Respecto polo patrimonio cultural presente no medio físico. - O barrio e o concello: servizos, características e funcións. - Valoración de profesións e servizos da comunidade desde unha perspectiva de xénero. - Actitudes de respecto cara ás manifestacións culturais da súa contorna próxima.

UD	Título da UD	Duración
5	A auga	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.1 - Establecer distintas relacións entre os obxectos a partir das súas calidades ou atributos mostrando curiosidade e interese.	Clasifica obxectos según as diferentes características seguindo un criterio de ordenación.	TI
CA1.2 - Empregar os cuantificadores básicos máis significativos no contexto do xogo e na interacción coas demais persoas.	Emprega os cuantificadores básicos: máis, menos, igual, no xogo e na relación cos demais.	
CA1.3 - Identificar e asociar as cantidades cos seus números e grafías nas actividades cotiás empregando o cálculo como fonte de información.	É quen de identificar e asociar cantidades cos números e as grafías seguintes: 1, 2 e 3	
CA1.4 - Recoñecer na súa contorna cotiá elementos xeométricos básicos.	Identifica elementos xeométricos básicos: círculo, cadrado e triángulo.	
CA2.1 - Identificar as situacións cotiás nas que é preciso medir e cuantificar utilizando o corpo ou outros materiais e ferramentas para efectuar as medidas.	Recoñece e identifica situacións cotiás onde é necesario facer medidas empregando o corpo e outras ferramentas.	
CA2.4 - Expor hipóteses acerca do comportamento de certos elementos ou materiais verificándoos a través da manipulación e da actuación sobre eles.	É quen de facer hipóteses sobre diferentes comportamentos a través da observación e manipulación.	
CA2.5 - Utilizar diferentes estratexias para a toma de decisións con progresiva autonomía afrontando o proceso de creación de solucións orixinais en resposta aos retos que se lle presenten.	Emprega diferentes estratexias para solucionar retos.	
CA2.7 - Participar en proxectos empregando dinámicas e estruturas cooperativas, compartindo e valorando opinións propias e alleas e expresando conclusións persoais a partir delas.	Participa en actividades compartindo e valorando opinións e sacando conclusións.	
CA3.2 - Establecer relacións causa-efecto entre o medio natural e social a partir do coñecemento e da observación dalgúns fenómenos naturais e dos elementos patrimoniais presentes no medio físico.	A partir da observación do medio físico establece relacións entre o medio natural e o social.	
CA3.3 - Identificar elementos naturais imprescindibles na vida das persoas, as súas características e a necesidade de facer un uso responsable deles.	Identifica elementos naturais imprescindibles para a vida humana. Recoñece as súas características e a importancia do seu uso responsable.	
CA3.5 - Identificar trazos comúns e diferentes entre seres vivos e inertes, así como as súas características máis significativas.	Identifica semellanzas e diferenzas entre os seres vivos e inertes.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Identificación das calidades ou atributos dos obxectos. Relacións de orde, correspondencia, clasificación e comparación. - Diferenciación de formas planas e tridimensionais: corpos xeométricos. - Emprego de cuantificadores básicos contextualizados. - Pautas para a indagación na contorna: interese, respecto, curiosidade, asombro, cuestionamento e desexos de coñecemento. - Estratexias de construción de novos coñecementos: relacións e conexións entre o coñecido e o novo, entre experiencias previas e novas; estrutura e soporte e interaccións de calidade coas persoas adultas, cos iguais e coa

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - contorna. - Modelo de control de variables. Estratexias e técnicas de investigación: ensaio-erro, observación, experimentación, formulación e comprobación de hipóteses, realización de preguntas, manexo e procura en distintas fontes de información. - Coavaliación do proceso e dos resultados. Achados, verificación e conclusións. - Resolución de situacións problemáticas empregando diferentes magnitudes. - Experimentación de accións cos elementos naturais: auga, terra, aire. Características e comportamento (peso, capacidade, volume, mesturas ou transvasamentos). - Influencia das accións das persoas no medio físico, no patrimonio natural e cultural e no cambio climático. - Relacións causa-efecto dos fenómenos naturais e da acción humana sobre o medio: incendios, inundacións, extincións, prácticas non sostibles. - Identificación de fenómenos naturais: identificación e repercusión na vida das persoas. - Respecto e protección do medio natural. Respecto polo patrimonio cultural presente no medio físico.

UD	Título da UD	Duración
6	A horta e o xardín	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.1 - Establecer distintas relacións entre os obxectos a partir das súas calidades ou atributos mostrando curiosidade e interese.	Clasifica os obxectos según as diferentes características seguindo un criterio de ordenación.	TI
CA1.5 - Situarse adecuadamente nos espazos habituais, tanto en repouso coma en movemento, aplicando os seus coñecementos acerca das nocións espaciais básicas e xogando co propio corpo e con obxectos.	Sitúase adecuadamente no espazo empregando os conceptos: cerca, lonxe, arriba , abaixo...	
CA1.7 - Identificar as situacións cotiás nas que é preciso medir e cuantificar utilizando o corpo ou outros materiais e ferramentas para efectuar as medidas.	Recoñece e identifica situacións cotiás onde é necesario facer medidas empregando o corpo e outras ferramentas.	
CA2.2 - Xestionar situacións, dificultades, retos ou problemas planificando secuencias de actividades, mostrando interese e iniciativa e colaborando cos seus iguais.	Fai planificación, con axuda, para resolver retos , dificultades, problemas...	
CA2.4 - Expor hipóteses acerca do comportamento de certos elementos ou materiais verificándoos a través da manipulación e da actuación sobre eles.	É quen de facer hipóteses sobre diferentes comportamentos a través da observación e manipulación.	
CA2.5 - Utilizar diferentes estratexias para a toma de decisións con progresiva autonomía afrontando o proceso de creación de solucións orixinais en resposta aos retos que se lle presenten.	Emprega diferentes estratexias para solucionar retos.	

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA3.1 - Mostrar unha actitude de respecto e coidado e protección cara ao medio natural e os animais identificando o impacto dalgunhas accións humanas sobre el.	Amosa respecto, coidado e protección cara o medio natural e dos animais identificando as consecuencias dalgunhas accións humanas sobre eles.	
CA3.3 - Identificar elementos naturais imprescindibles na vida das persoas, as súas características e a necesidade de facer un uso responsable deles.	Identifica elementos naturais imprescindibles para a vida humana. Recoñece as súas características e a importancia do seu uso responsable.	
CA3.5 - Identificar trazos comúns e diferentes entre seres vivos e inertes, así como as súas características máis significativas.	Identifica semellanzas e diferenzas entre os seres vivos e inertes.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Obxectos e materiais. Interese, curiosidade e actitude de respecto durante a súa exploración. - Diferenciación de formas planas e tridimensionais: corpos xeométricos. - Pautas para a indagación na contorna: interese, respecto, curiosidade, asombro, cuestionamento e desexos de coñecemento. - Modelo de control de variables. Estratexias e técnicas de investigación: ensaio-erro, observación, experimentación, formulación e comprobación de hipóteses, realización de preguntas, manexo e procura en distintas fontes de información. - Relacións causa-efecto na manipulación de obxectos. - Resolución de situacións problemáticas empregando diferentes magnitudes. - Experimentación de accións cos elementos naturais: auga, terra, aire. Características e comportamento (peso, capacidade, volume, mesturas ou transvasamentos). - Os seres vivos e as súas características. - A relación dos seres humanos cos animais. Empatía, coidado e protección dos animais. Respecto dos seus dereitos. - Respecto e protección do medio natural. Respecto polo patrimonio cultural presente no medio físico.

UD	Título da UD	Duración
7	Os nosos animais	40

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
--------------------------------	-------------------------------	-----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA
CA1.1 - Establecer distintas relacións entre os obxectos a partir das súas calidades ou atributos mostrando curiosidade e interese.	Clasifica obxectos según as diferentes características seguindo un criterio de ordenación.	TI
CA1.5 - Situarase adecuadamente nos espazos habituais, tanto en repouso coma en movemento, aplicando os seus coñecementos acerca das nocións espaciais básicas e xogando co propio corpo e con obxectos.	Sitúase adecuadamente no espazo empregando os conceptos: cerca, lonxe, arriba, abaixo...	
CA1.7 - Identificar as situacións cotiás nas que é preciso medir e cuantificar utilizando o corpo ou outros materiais e ferramentas para efectuar as medidas.	Recoñece e identifica situacións cotiás onde é necesario facer medidas empregando o corpo e outras ferramentas.	
CA2.4 - Expor hipóteses acerca do comportamento de certos elementos ou materiais verificándoos a través da manipulación e da actuación sobre eles.	É quen de facer hipóteses sobre diferentes comportamentos a través da observación e manipulación.	
CA2.5 - Utilizar diferentes estratexias para a toma de decisións con progresiva autonomía afrontando o proceso de creación de solucións orixinais en resposta aos retos que se lle presenten.	Emprega progresivamente diferentes estratexias para solucionar retos.	
CA3.1 - Mostrar unha actitude de respecto e coidado e protección cara ao medio natural e os animais identificando o impacto dalgunhas accións humanas sobre el.	Amosa respecto, coidado e protección cara o medio natural e os animais identificando a acción humana sobre eles.	
CA3.3 - Identificar elementos naturais imprescindibles na vida das persoas, as súas características e a necesidade de facer un uso responsable deles.	Identifica elementos naturais imprescindibles para a vida humana. Recoñece as súas características e a importancia do seu uso responsable.	
CA3.5 - Identificar trazos comúns e diferentes entre seres vivos e inertes, así como as súas características máis significativas.	Identifica semellanzas e diferenzas entre os seres vivos e os inertes.	

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Obxectos e materiais. Interese, curiosidade e actitude de respecto durante a súa exploración. - Diferenciación de formas planas e tridimensionais: corpos xeométricos. - Pautas para a indagación na contorna: interese, respecto, curiosidade, asombro, cuestionamento e desexos de coñecemento. - Modelo de control de variables. Estratexias e técnicas de investigación: ensaio-erro, observación, experimentación, formulación e comprobación de hipóteses, realización de preguntas, manexo e procura en distintas fontes de información. - Relacións causa-efecto na manipulación de obxectos. - Resolución de situacións problemáticas empregando diferentes magnitudes. - Experimentación de accións cos elementos naturais: auga, terra, aire. Características e comportamento (peso, capacidade, volume, mesturas ou transvasamentos). - Os seres vivos e as súas características. - A relación dos seres humanos cos animais. Empatía, coidado e protección dos animais. Respecto dos seus dereitos.

Contidos

- Respecto e protección do medio natural. Respecto polo patrimonio cultural presente no medio físico.

4.1. Concrecións metodolóxicas

Nesta área, Descubrimento e Exploración da Contorna, sempre debemos considerar a inmensa curiosidade que as nenas e os nenos de E.I. teñen polos obxectos e materiais presentes na súa contorna. Concretamente, neste curso, 4º de E.I. as nenas e os nenos ao empezar a escola descubren unha contorna sociocultural diferente a da súa familia e comezan a establecer outras formas de relación coas persoas adultas e cos seus iguais. Desde a aula e a escola debemos favorecer ese desexo de actuar para coñecer e comprender a súa contorna. Primeiro a través da manipulación dos obxectos que as nenas e os nenos teñen ao seu alcance e dos seus actos para que tomen conciencia das sensacións que lles producen e empecen a darse conta dalgunhas das consecuencias que teñen as súas actuacións sobre estes obxectos. Máis adiante, ao ampliar o espazo sobre o que poden actuar, os procesos de experimentación enriquecécese ao exercer máis accións, máis variadas e máis complexas. Desta maneira conseguiremos que as nenas e os nenos se acheguen intuitivamente a conceptos básicos pertencentes ao medio físico e comecen a sentar as bases do pensamento científico.

Así, o alumnado animado polo interese e pola emoción, participará con iniciativa propia en situacións de aprendizaxe onde interaccionará con obxectos, espazos e materiais manipulando, observando, indagando, probando, relacionando, comprobando... para descubrir as cualidades e os atributos da contorna máis próxima. Así mesmo, empregará as diferentes linguaxes e formas de expresión para acompañar as súas accións, autorregularse, resolver conflitos, respetar a diversidade, compartir as emocións, formular interrogantes e contar as súas conclusións, todo inmerso nun contexto estimulante que lle incite a curiosidade por entender a súa contorna.

Dentro da metodoloxía desta programación destacamos:

- As unidades didácticas terán actividades adaptadas aos diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado. Estas actividades buscarán a exploración e manipulación de diversos materiais, xerando curiosidade e culminando con sinxelas creacións das nenas e dos nenos.
- Ao longo das actividades empregaremos dinámicas individuais, de parella, grupos ou equipos (fomentando o traballo colaborativo e cooperativo) e de gran grupo.
- Deben estar moi presentes no deseño das actividades os principios do Deseño Universal de Aprendizaxe, ofertando dentro dunha mesma actividade, diferentes maneiras de acceder a información, diferentes xeitos de expresarse, e diferentes maneiras de motivar ao alumnado.
- Para conseguir máis significado nas aprendizaxes do alumnado empregaremos estratexias que axuden a conseguilo seguindo os principios básicos da neuroeducación no que di que o alumnado ten que sentir interese polo tema para activar as súas conexións neuronais. Isto irá acompañado de actividades que faciliten a capacidade de aprender do noso alumnado tales como rutinas de pensamento, esquemas visuais...
- Nesta programación empregárase un enfoque activo á hora de deseñar as actividades, buscando sempre que o alumnado sexa o protagonista activo das súas aprendizaxes. Ofreceranse sempre actividades onde se desenvolvan diferentes tipos de habilidades e capacidades. Para acadalo empregaremos unha organización espacial acorde que permita levar a cabo diferentes propostas á vez e que o alumnado teña variedade para realizar. Destacarán os ambientes de aprendizaxe, recunchos, estacións de traballo...
- O traballo con ferramentas tecnolóxicas estará sempre orientado cara o emprego destas como xeradoras de contidos e non transmisoras pasivas de información. O alumnado iniciárase no seu emprego de forma transversal pero sempre dende unha maneira responsable, respetando os tempos de uso, minimizando a exposición ás pantallas e empregando recursos acordes a súa idade e estado madurativo.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación

Ferramentas tecnolóxicas: Ordenador de aula, conexión a internet, reprodutor musical

Material funxible: convencionais e non convencionais

Material sensorial: , bandexas para a escritura sensorial (area, fariña...), alfombra sensorial
Material visual: carteis, bits, láminas...
Biblioteca de centro, de aula, libros, contos...
Material artístico: pinturas, plastilina, refugallo, teatro de sombras, luz negra, kamisibai, títeres...
Material Curricular: Curriculum, P.E...
Material non estruturado: de refugallo, elementos naturais, pezas soltas...
Material de psicomotricidade: estruturas de gomaespuma, cordas, balóns, táboas de equilibrio...
Material de xogo simbólico: a cociña, o banco do carpinteiro, maletín do médico...
Comunidade educativa (Alumnado, persoal docente e non docente, familias) e calquera persoa que interveña na vida do centro (visitas,etc)
Instrumentos musicais: pandeiretas, casabeis, pandeiro, claves, castañuelas , maracas..
Proporcionado pola contorna, nun amplo senso todo o que se nos poida ofrecer no contexto que nos rodea: parques, roteiros, saídas...

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Será entendida como proceso que leva implícito unha serie de acordos para a posterior planificación do proceso educativo baseado na análise, tanto das competencias clave do alumnado como das necesidades do grupo. Ao comezo do curso levarase a cabo a avaliación inicial ou diagnóstica a través de:

- Observación directa, sistemática e rexistrada da participación do alumnado nas actividades e propostas didácticas.
- Análise das producións plásticas, musicáis, etc realizadas polo alumnado
- Información aportada polas familias ou titores legais na entrevista inicial.
- Diagnóstico do estado físico, emocional, coñecementos previos e limitacións de cada alumna e alumno

Suliñar o factor preventivo da avaliación inicial na atención á diversidade, tanto como medio para a identificación temprana das necesidades educativas como para proceder á aplicación das medidas que se consideren necesarias.

Esta avaliación inicial realizarase unha vez superado o periodo de adaptación, terase en conta información obtida durante este periodo, pero se agardará a que o alumno se amose adaptado ás rutinas e a realidade da aula.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Criterios de cualificación:

Estos criterios de cualificación están marcados pola consecución dos criterios para cada unidade segundo as táboas de indicadores que se elaborarán seguindo a escala de estimación: sen dificultade, en proceso, con dificultade de forma que, o alumno/a obterá a súa cualificación en función do grado de consecución observado pola mestra/e.

Criterios de recuperación:

Non procede nesta etapa

6. Medidas de atención á diversidade

Serán entendidas como o conxunto de medidas, ordinarias e extraordinarias, coa finalidade de adecuar a resposta educativa ás diferentes necesidades, características, ritmos e estilos de aprendizaxe, motivacións e intereses, así como tamén adecuala á situación social, cultural e de saúde de todo o alumnado. Poñerase especial atención á finalidade preventiva, adaptando a práctica educativa ás características persoais do noso alumnado, aos seus intereses e necesidades, e a consideración da diversidade como un valor, defendendo así un modelo inclusivo que potencie a metodoloxía baseada na diversidade, igualdade de oportunidades e colaboración e tamén na cultura tecnolóxica e innovadora aproveitando as posibilidades das TIC para o alumnado (apps para estimulación da linguaxe, razonamento, atención, etc)

Adequaremos sempre a estrutura organizativa do centro e a xestión da aula ás características do noso alumnado NEAE, e levaremos a cabo medidas como:

- Organizar o aula de forma accesible. Adequaremos tempos e rutinas en base ás súas necesidades fisiolóxicas, afectivas, curriculares e de movemento.
- Adecar a programación didáctica. Realizarase unha interpretación flexible do currículo axustada ao grupo clase e ao alumnado con NEAE.
- Utilizar metodoloxía colaborativa e cooperativa, seguindo as liñas marcadas no P.E. do centro propoñendo diferentes medios de acceder á información, de expresarse e de motivar ao alumno.
- Adaptar os tempos, instrumentos e procedementos de avaliación, usando os que mellor se adapten ás características de éste alumnado.
- Aproveitar as posibilidades das TIC para todo tipo de alumnado utilizando diferentes apps para estimulación da linguaxe, o razonamento e a atención.
- Buscar de maneira continua interactuar co alumnado NEAE, estimulando a súa iniciativa e promovendo o interese por aprender.
- Transmitir a información de maneira clara, concisa e con frases/explicacións cortas.
- Secuenciar as tarefas, incluso con referencias visuales como pictos e axendas.
- Traballar con axudas directas e demostracións (traballo de modelado e imitación).
- Evitar tarefas repetitivas sen interese para o alumnado, que poden facer aparecer conductas disruptivas ou inadecuadas, a non ser o caso de aqueles alumnos que polas súas necesidades necesiten este tipo de actividades para reforzar aprendizaxes e aportar seguridade.
- Primar o esforzo e non o resultado, intentando sempre aumentar a autoestima, adoitando un enfoque emocional nas actividades, tanto como medida preventiva da discriminación como medio para a valoración das diferencias.
- Ofrecer propostas onde o alumnado poida participar en base as súas capacidades.
- Ofrecer sempre situacións de éxito, para ir aumentando a dificultade progresivamente.
- Intervir educativamente sempre dende un enfoque multidisciplinar: (titoría, DO, familia ou titores legais, servicios sanitarios, sociais, etc).

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7
ET.1 - Desenvolvemento afectivo e xestión emocional		X	X				

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7
ET.2 - Hábitos de hixiene e control corporal		X					
ET.3 - Pautas elementais de convivencia e relación social	X		X	X			
ET.4 - Coidado da contorna e dos seres vivos						X	X
ET.5 - Educación para o consumo responsable				X	X	X	
ET.6 - Igualdade entre homes e mulleres libre de estereotipos		X	X	X	X		

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Contacontos	Programaremos varias sesións de contacontos ao longo do curso, unhas desde o centro e outras co alumnado de Primaria e as mestras de E.I.	X	X	X
Visita dunha persoa experta	Ao longo do curso invitaremos a unha persoa familiar do alumnado para que actúe como experto na materia que estamos a traballar.	X	X	X
Saídas pola contorna	Realizaremos unha saída pola contorna en cada U. D. para afondar no traballo da aula	X	X	X
Saídas fora da contorna	Estas saídas faranse no primeiro segundo e terceiro trimestre. Serán: visita ao BOSQUE MÁXICO de Bonxe en Outeiro de Rei completada cun roteiro polas Insuas do Miño, andainas polo Camiño de Santiago, unha polo Camiño Primitivo (Bascuas-Lugo) e outros polo Camiño Francés. No mes de xuño faremos unha saída a Santiago de Compostela. Cada unha destas saídas será completada cunha xornada de convivencia entre mestres e alumnado.	X	X	X
Obradoiros	O alumnado levar a cabo diferentes obradoiros: Cociña, teatro, disfraces, cantos de taberna, baile....	X	X	X
conmemoracións e festas	Participaremos nas distintas celebracións da comunidade educativa ao longo do curso.	X	X	X
Coidamos a nosa saúde	Fomentaremos unha alimentación saudable nas merendas do colexio(froita, leite...	X		
Horto de aula	No terceiro trimestre sementaremos e plantaremos plantas que logo coidaremos e no mes de xuño levaran o alumnado para as súas casas.			X

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Promóvese o desenvolvemento de diferentes capacidades e habilidades.
Deseño de actividades adecuadas ao alumnado.
Instrumentos de avaliación eficaces e adecuados.
Contémplanse todas as NEAE no deseño das actividades.
Utilízase diversidade de materias para acceder á información, para expresarse e para fomentar a motivación.
Temporalización de actividades adecuada.
Empréganse diversos recursos didácticos.
Existe coordinación co equipo docente.
Promóvese a participación das familias.
A avaliación do alumnado utilízase para modificar o proceso de ensinanza aprendizaxe.
Tivéronse en conta os intereses do alunado no deseño de actividades e propostas.
Individualización do proceso ás características de cada alumna/o.

Descrición:

Todos os indicadores de logro teranse en conta para recoller información sobre o proceso posibilitando modificacións e melloras.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

Haberá un seguimento a través da aplicación Proens dende a coordinación de ciclo en infantil ao rematar cada trimestre.

9. Outros apartados